

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Кафедра практичної психології

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

«Патопсихологія та спеціальна психологія»

освітнього рівня бакалавр
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальності 053 «Психологія»
ОПП «Практична психологія»,
«Психологія розвитку особистості»

Шифр за навчальним планом ПП 12

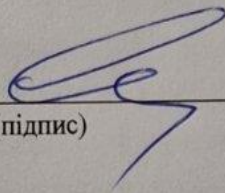
Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Психологія професійних деструкцій», затверджена Вченою радою УДУ імені Михайла Драгоманова

Розробники: **Євтушенко І.В.**, доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук, **Матвієнко І.А.**, старший викладач кафедри практичної психології.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології “26” серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

проф. Митник О.Я.

І. Опис дисципліни
Шифр дисципліни ПП12

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів - 6		Методи навчання: Пояснювально-ілюстративні методи, інтерактивні методи, розв'язування психологічних завдань, рольовий тренінг
Спеціальність (код, назва) 053 «Психологія» («Практична психологія», «Психологія розвитку особистості»)	Загальна кількість годин - 180		
Освітнійступінь: «бакалавр»	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
	Лекції:		
	19	3	
Нормативна	Семінарські (практичні) заняття:		
	11	5	
	Лабораторні заняття:		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2-3й	Індивідуальна робота:		
	10		
Семестр: 4-5й	Самостійна робота:		
	140	172	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: - самостійна робота	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		Форми поточного контролю: МКР, ІНДЗ Форма підсумкового контролю: іспит
Мова навчання - укр..	11%:89%	6%:94%	

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності і прояви порушень психічної діяльності та особистісного розвитку.

Міждисциплінарні зв'язки.

Зміст курсу «Патопсихологія» тісно пов'язаний із такими дисциплінами: «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Психодіагностика», «Основи психокорекції».

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Патопсихологія та спеціальна психологія» є розширення науково-категоріального апарату та формування системи понять, що описують види та прояви порушень психічної діяльності, а також формування уявлень про підходи до розуміння норми та патології психічного розвитку;

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Патопсихологія та спеціальна психологія» є:

- сформувати вміння бачити та діагностувати ознаки психічних порушень, засобами клінічного інтерв'ю, патопсихологічного інструментарію діагностики та організації терапевтичної взаємодії;
- сформувати уявлення про види, стадії, ознаки та особливості перебігу психічних порушень; опанувати методи діагностування психічних порушень;
- встановити критерії диференціювання «норми» та «патології» психічного розвитку та особливості взаємодії із Клієнтами із різними видами порушень;
- сформувати практичні навички та вміння при застосуванні патопсихологічних діагностичних методик, навчитись інтерпретувати одержані дані відповідно до завдання, скласти висновок на основі одержаних результатів;
- сформувати уявлення про засоби надання психологічної допомоги різним групам Клієнтів, що мають ознаки психічних порушень.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми:

<i>Результати навчання</i>	Компетентності
<p>ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання</p> <p>ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань</p> <p>ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги</p> <p>ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії</p> <p>ПР21. Володіння техніками психотерапії: арт-терапією, казкотерапією, психодрамою, ігрової терапією; засобами надання психологічної допомоги: особам з особливими потребами, особам у кризових та екстремальних ситуаціях у вигляді консультування, психокорекції, психологічної підтримки</p> <p>ПР23. Здатність демонструвати вправність у володінні англійською мовою, включаючи спеціальну термінологію, для проведення пошуку наукової літератури.</p> <p>ПР25. Здатність продемонструвати знання і уміння професійно допомагати членам подружжя розуміти один одного, будувати конструктивні відносини, вирішувати закономірні проблеми сім'ї; консультувати учасників освітнього процесу щодо побудови розвивального освітнього середовища, становлення особистості учня-діяча та конкурентоздатного вчителя; здійснювати психологічну допомогу на різних етапах онтогенезу, в кризових та екстремальних ситуаціях</p>	<p>СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p> <p>СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій</p> <p>СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження</p> <p>СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту</p> <p>СК12. Здатність бачити та формулювати певні проблеми; ставити попередні діагнози, уточнювати їх. Здатність передбачати результат взаємодії з клієнтом та характер зворотної реакції на свої вимоги.</p>

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **6** кредитів ЄКТС **180** годин.

№ з/п	Назва модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні(семінарські)	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні(семінарські)	Лабораторні	СРС
Модуль 1. Загальні основи патопсихології та види розладів психіки за сферами.											
	Тема 1. Предмет і завдання патопсихології. Її місце в системі психологічних наук. Принципи побудови та методи патопсихологічної діагностики.	4	2	2		10	1	1			20
	Тема 2. Проблема психічної норми та патології.	4	2	2		20	1	1			20
	Тема 3. Порушення відчуття, сприйняття, уваги. Порушення пам'яті	4	2		2	10	1		1		20
	Тема 4. Порушення мислення та мовлення	4	2		2	20	1		1		10
	Тема 5. Порушення особистості, свідомості та самосвідомості	4	2		2	10	1		1		12
	МКР № 1					10					
	Разом за змістовим модулем 1:	20	10	4	6	80	5	2	3		82
Модуль 2. Спеціальна психологія											
	Тема 6. Причини та фактори дитячої невротизації. Системні неврози.	4	2	2		20	1	1			20
	Тема 7. Діти з затримкою психічного розвитку. Діти з розумовою відсталістю	8	3	3	2	20	1		1		30
	Тема 8. Діти з порушеннями слуху та зору	4	2		2	10	1		1		20

Тема 9.Діти з церебральним паралічем	4	2	2		10					20
Разом за змістовим модулем 2.	20	9	7	4	60	3	1	2		90
Усього годин	40	19	11	10	140	8	3	5		172

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	Т.ч. в лекцій
	<p style="text-align: center;">Модуль 1. Загальні основи патопсихології та види розладів психіки за сферами.</p> <p style="text-align: center;">Тема 1. Предмет і завдання патопсихології. Її місце в системі психологічних наук. Принципи побудови та методи патопсихологічної діагностики</p> <p>Поняття, предмет та завдання патопсихології та спеціальної психології. Історія розвитку патопсихологічних досліджень. Визначення місця та ролі патопсихології у системі психологічних знань. Методи дослідження в патопсихології, їхня класифікація, особливості застосування. Значення патопсихологічних досліджень для теоретичних питань психіатрії і методологічних питань психології. Спостереження. Бесіда: інтерв'ю, збір і аналіз анамнезу. Приладові психофізіологічні і апаратурні методики. Тести, опитувальники. Проективні методи в патопсихології.</p> <p style="text-align: center;"><i>Рекомендовані інформаційні джерела 5-12</i></p>	4	2
	<p style="text-align: center;">Тема 2. Проблема психічної норми та патології.</p> <p>Проблема норми в патопсихології, основа нормального розвитку. Розвиток уявлень про норму в історичному аспекті. Сучасні уявлення про норму людського організму. Критерії «відхилень» від «норми». Загальноприйняті показники, що свідчать про норму функціонування організму і психіки людини. Співвідношення понять норми і здоров'я у сфері психічної і психофізіологічної діяльності</p>	4	2

людини. Проблема станів між нормою і патологією (акцентуація, девіації та ін.). Необхідність психологічної кваліфікації фахівця, який працює з даними станами. Підходи до оцінки поведінкової норми, патології і девіацій: соціальний, психологічний, психіатричний, етнокультуральний, віковий, гендерний, професійний, феноменологічний. Переваги і вади статистичного підходу до оцінки норми. Характеристика норми з погляду функціональних систем. Психічна адаптація і дезадаптація. Існуючі підходи до прогнозування розвитку явищ дезадаптації. Способи взаємодії індивіда і середовища.

Рекомендовані інформаційні джерела 5-12

Тема 3. Порушення відчуття, сприйняття, уваги. Порушення пам'яті

Патопсихологія відчуття. Класифікація порушень (гіперестезії, сенестопатії, синестезії). Чинники, що впливають на виникнення цих порушень. Психологія і патопсихологія сприйняття. Властивості і фази сприйняття. Види патопсихологічних розладів при порушеннях сприйняття і їхнє патопсихологічне обґрунтування. Психологія і патопсихологія уваги. Основні властивості уваги. Види уваги. Порушення об'єму, спрямованості уваги, надмірна тугорухливість, виснажуваність уваги. Основні методи дослідження порушень уваги, відчуття, сприйняття.

Психологія пам'яті. Патопсихологія пам'яті. Кількісні і якісні порушення пам'яті. Психологічний аспект порушень пам'яті: безпосередньої пам'яті, динаміки мнестичної діяльності, опосередкованої пам'яті, мотиваційного компоненту пам'яті. Особливості порушення пам'яті при психічних захворюваннях органічного генезу.

Рекомендовані інформаційні джерела 5-12

4

2

Тема 4. Порушення мислення, мовлення.

Психологія мислення. Розвиток мислення в онтогенезі і його види. Патопсихологія мислення. Клінічна і психологічна феноменологія порушень мислення, основні критерії їх диференціації. Сучасні психологічні концепції про механізми порушень мислення. Порушення операціонального аспекту мислення. Порушення особистісного компоненту мислення. Порушення динаміки діяльності мислення. Характеристика патопсихологічної структури порушень мислення при психічних захворюваннях (шизофренії, епілепсії, енцефаліті, деменції). Психологія і патопсихологія мовлення. Розлади мовлення (афазії, дизартрії, мутизм). Основні методи дослідження порушень пам'яті, мислення, мовлення.

Рекомендовані інформаційні джерела 5-12

Тема 5. Порушення особистості, свідомості та самосвідомості

Патопсихологічні прояви порушень особистості. Патопсихологічний підхід до вивчення особистісних порушень: методологічні передумови і основні принципи аналізу. Порушення структури ієрархії мотивів. Формування патологічних потреб і мотивів. Порушення смислоутворювання. Порушення саморегуляції і опосередкування. Порушення критичності і спонтанності поведінки. Порушення формування характерологічних особливостей особистості. Основні методичні прийоми дослідження порушень особистості в патопсихології.

Поняття «ясної» та «потьмареної» свідомості. «Змінені» стани свідомості. Психологічна характеристика окремих видів порушення свідомості. Порушення самосвідомості: уявлення про структуру цих порушень, їхнє місце в загальній картині порушень психічної діяльності. Проблема несвідомого

4

2

4

2

в патопсихології. Роль свідомості і несвідомого в симптомогенезі. Неврози, реактивні стани, психосоматози – прояви несвідомих форм мотиваційної та емоційної сфери психічного життя людини. Методичні можливості вивчення порушень свідомості і самосвідомості.

Рекомендовані інформаційні джерела 5-12

Модуль 2. Спеціальна психологія

Тема 6. Причини та фактори дитячої невротизації. Системні неврози.

Група синдромів що характерна виключно для дитячого віку. Психотравматизація дитини, як детермінанта порушень психічного розвитку. Психофізіологічні та вікові особливості дитячої вразливості. Енурез. Зміст поняття «системні неврози». Психологічні причини заїкання та його вплив на особистісний розвиток.

Рекомендовані інформаційні джерела 1-5.

Тема 7. Діти з затримкою психічного розвитку. Діти з розумовою відсталістю

Визначення. Причини. Класифікація. Затримка психічного розвитку в дошкільному віці. Особливості мовного розвитку. Ігрова діяльність. Сенсорно-перцептивні функції. Особливості емоційної сфери. Діти із затримкою психічного розвитку в шкільному віці. Визначення поняття. Причини порушень інтелектуального розвитку у дітей. Історія психолого-педагогічного вивчення дітей з розумовою відсталістю. Соціально-педагогічні умови життя дітей з розумовою відсталістю на сучасному етапі розвитку суспільства. Особистість розумово відсталої дитини

Рекомендовані інформаційні джерела 1-5.

4

2

8

3

	<p>Тема 8. Діти з порушеннями слуху та зору</p> <p>Сурдопсихологія як розділ спеціальної психології. Причини порушень слуху. Діти з порушеннями слуху. Предмет і завдання сурдопсихології. Методи сурдопсихології. Взаємозв'язок сурдопсихології і сурдопедагогіки. Значення сурдопсихології для інших галузей психології. Психічний розвиток глухих дітей у дошкільному віці. Психічний розвиток глухої дитини в старшому дошкільному віці. Характеристика психічного розвитку глухих дітей у шкільному віці. Жестова мова глухих. Особливості психічного розвитку слабочуючих дітей. Особливості психічного розвитку глухих дітей, що мають інші первинні порушення розвитку. Тифлопсихологія як наука про закономірності психічного розвитку сліпих та слабозорих . Вікові особливості психічного розвитку дітей з порушенням зору від дитинства до шкільного віку. Особистість і особливості її розвитку при порушеннях зору. Діяльність та увага при дефектах зору Діяльність при порушеннях зору. Особливості пізнавальної діяльності у дітей з порушенням зору. Розвиток зорового сприйняття сліпих із залишковим зором і використання його в процесі навчання. Просторові уявлення і просторове орієнтування сліпих і слабозорих. Емоційно-вольова сфера при порушеннях зору. Особливості емоцій і почуттів у сліпих</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела 1-5.</i></p> <p>Тема 9. Діти з церебральним паралічем</p> <p>Визначення, етіологія, основні форми. Психічний розвиток при дитячому церебральному паралічі. Олігофренія у дітей з церебральним паралічем. Нейроонтогенетичний підхід до діагностики та корекції рухових і мовних порушень у дітей з церебральним паралічем.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела 1-5.</i></p>	4	2
	<p>Тема 9. Діти з церебральним паралічем</p> <p>Визначення, етіологія, основні форми. Психічний розвиток при дитячому церебральному паралічі. Олігофренія у дітей з церебральним паралічем. Нейроонтогенетичний підхід до діагностики та корекції рухових і мовних порушень у дітей з церебральним паралічем.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела 1-5.</i></p>	4	2

4.2. Плани семінарських, практичних, лабораторних занять

Модуль 1. Загальні основи патопсихології та види розладів психіки за сферами.

Тема 1. Предмет і завдання патопсихології. Її місце в системі психологічних наук. Принципи побудови та методи патопсихологічної діагностики

1. Поняття, предмет та завдання патопсихології та спеціальної психології.
2. Методи дослідження в патопсихології, їхня класифікація, особливості застосування.
3. Значення патопсихологічних досліджень для теоретичних питань психіатрії і методологічних питань психології.
4. Тести, опитувальники.
5. Проективні методи в патопсихології.

Рекомендовані інформаційні джерела 5-12

Тема 2. Проблема психічної норми та патології

1. Проблема норми в патопсихології, основа нормального розвитку.
2. Розвиток уявлень про норму в історичному аспекті.
3. Сучасні уявлення про норму людського організму. Критерії «відхилень» від «норми».
4. Загальноприйняті показники, що свідчать про норму функціонування організму і психіки людини.
5. Співвідношення понять норми і здоров'я у сфері психічної і психофізіологічної діяльності людини.
6. Необхідність психологічної кваліфікації фахівця, який працює з даними станами.
7. Переваги і вади статистичного підходу до оцінки норми.
8. Характеристика норми з погляду функціональних систем.
9. Психічна адаптація і дезадаптація

Рекомендовані інформаційні джерела 5-12

Тема 3. Порушення відчуття, сприйняття, уваги. Порушення пам'яті

1. Патопсихологія відчуття. Класифікація порушень (гіперестезії, сенестопатії, синестезії).
2. Чинники, що впливають на виникнення цих порушень.

3. Психологія і патопсихологія сприйняття.
4. Види патопсихологічних розладів при порушеннях сприйняття і їхнє патопсихологічне обґрунтування.
5. Психологія і патопсихологія уваги.
6. Порушення об'єму, спрямованості уваги, надмірна тугорухливість, виснажуваність уваги.
7. Основні методи дослідження порушень уваги, відчуття, сприйняття.
8. Патопсихологія пам'яті.
9. Кількісні і якісні порушення пам'яті.
10. Психологічний аспект порушень пам'яті: безпосередньої пам'яті, динаміки мнестичної діяльності, опосередкованої пам'яті, мотиваційного компонента пам'яті.
11. Особливості порушення пам'яті при психічних захворюваннях органічного генезу.

Рекомендовані інформаційні джерела 5-12

Тема 4. Порушення мислення, мовлення

1. Розвиток мислення в онтогенезі і його види.
2. Патопсихологія мислення.
3. Клінічна і психологічна феноменологія порушень мислення, основні критерії їх диференціації.
4. Сучасні психологічні концепції про механізми порушень мислення.
5. Порушення операціонального аспекту мислення.
6. Порушення особистісного компонента мислення.
7. Порушення динаміки діяльності мислення.
8. Характеристика патопсихологічної структури порушень мислення при психічних захворюваннях (шизофренії, епілепсії, енцефаліті, деменції).
9. Психологія і патопсихологія мовлення.
10. Розлади мовлення (афазії, дизартрії, мутизм).
11. Основні методи дослідження порушень пам'яті, мислення, мовлення.

Рекомендовані інформаційні джерела 5-12

Тема 5. Порушення особистості, свідомості та самосвідомості

1. Патопсихологічні прояви порушень особистості.
2. Патопсихологічний підхід до вивчення особистісних порушень:

методологічні передумови і основні принципи аналізу.

3. Порушення структури ієрархії мотивів.
4. Формування патологічних потреб і мотивів.
5. Порушення смислоутворювання.
6. Порушення саморегуляції і опосередкування.
7. Порушення критичності і спонтанності поведінки.
8. Порушення формування характерологічних особливостей особистості.
9. Основні методичні прийоми дослідження порушень особистості в патопсихології.
10. Поняття «ясної» та «потьмареної» свідомості.
11. «Змінені» стани свідомості.
12. Психологічна характеристика окремих видів порушення свідомості
13. Порушення самосвідомості: уявлення про структуру цих порушень, їхнє місце в загальній картині порушень психічної діяльності.
14. Проблема несвідомого в патопсихології. Роль свідомості і несвідомого в симптомогенезі.
15. Неврози, реактивні стани, психосоматози – прояви несвідомих форм мотиваційної та емоційної сфери психічного життя людини.
16. Методичні можливості вивчення порушень свідомості і самосвідомості.

Рекомендовані інформаційні джерела 5-12

Модуль 2. Спеціальна психологія

Тема 6. Причини та фактори дитячої невротизації. Системні неврози

1. Група синдромів що характерна виключно для дитячого віку.
2. Психотравматизація дитини, як детермінанта порушень психічного розвитку.
3. Психофізіологічні та вікові особливості дитячої вразливості.
4. Енурез.
5. Зміст поняття «системні неврози».
6. Психологічні причини заїкання та його вплив на особистісний розвиток.

Рекомендовані інформаційні джерела 1-5.

Тема 7. Діти з затримкою психічного розвитку. Діти з розумовою відсталістю

1. Визначення. Причини. Класифікація.
2. Затримка психічного розвитку в дошкільному віці.
3. Особливості мовного розвитку.
4. Ігрова діяльність. Сенсорно-перцептивні функції.
5. Особливості емоційної сфери.
6. Діти із затримкою психічного розвитку в шкільному віці.
7. Причини порушень інтелектуального розвитку у дітей.
8. Особистість розумово відсталої дитини

Рекомендовані інформаційні джерела 1-5.

Тема 8. Діти з порушеннями слуху та зору

1. Методи сурдопсихології.
2. Психічний розвиток глухих дітей у дошкільному віці.
3. Психічний розвиток глухої дитини в старшому дошкільному віці.
4. Характеристика психічного розвитку глухих дітей у шкільному віці.
5. Жестова мова глухих.
6. Особливості психічного розвитку слабочуючих дітей. О
7. особливості психічного розвитку глухих дітей, що мають інші первинні порушення розвитку.
8. Тифлопсихологія як наука про закономірності психічного розвитку сліпих та слабозорих .
9. Вікові особливості психічного розвитку дітей з порушенням зору від дитинства до шкільного віку.
10. Особистість і особливості її розвитку при порушеннях зору.
11. Особливості пізнавальної діяльності у дітей з порушенням зору.
12. Емоційно-вольова сфера при порушеннях зору.
13. Особливості емоцій і почуттів у сліпих

Рекомендовані інформаційні джерела 1-5.

Тема 9. Діти з церебральним паралічем

Визначення, етіологія, основні форми.

Психічний розвиток при дитячому церебральному паралічі.

Олігофренія у дітей з церебральним паралічем.

Нейроонтогенетичний підхід до діагностики та корекції рухових і мовних порушень у дітей з церебральним паралічем.

4.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Зміст завдання	Форма звітності
1.	Надати характеристику поняттю «патопсихологія» і «психопатологія», їх відмінності. Визначити наукові, практичні і методологічні передумови виділення патопсихології як самостійної гілки клінічної психології. Надайте характеристику патопсихології і медичної психології.	Доповідь на пр.з. №1
2.	Встановити вплив різних загально психологічних теорій на становлення патопсихології. Визначити вплив психіатричних концепцій на становлення патопсихології. Внесок Б.В. Зейгарник до патопсихології.	Доповідь на пр.з. №2
3.	Визначити проблему станів між нормою і патологією. Обґрунтувати підходи до оцінки поведінкової норми, патології і девіацій. Вказати на переваги і вади статистичного підходу до оцінки норми. Надати характеристику норми з погляду функціональних систем. Описати психічну адаптацію і дезадаптацію. Вказати способи взаємодії індивіда і середовища.	Презентація на пр.з. №3
4.	Надати характеристику психології відчуттям. Визначити поняття: абсолютний поріг чутливості, чутливість до розрізнення, адаптація і сенсibilізація. Описати структурну складність відчуттів, вплив відчуттів на психічний тонус, властивості і фази сприйняття, необхідні умови розвитку сприйняття. Перерахувати види патопсихологічних розладів при порушеннях сприйняття і їхнє патопсихологічне обґрунтування. Надати характеристику основним властивостям уваги та її видам.	Доповідь на пр.з. №4
5.	Надати характеристику поняттям: вид пам'яті, обсяг пам'яті, механізм запам'ятовування, кількісні і якісні порушення пам'яті. Визначити особливості порушення пам'яті при психічних захворюваннях органічного генезу.	Презентація ІНДЗ
6.	Складання програми психокорекції для дітей, у яких наявні страхи та неврози професійних деформацій.	Доповідь, реферат Розробка

		рекомендацій
7	Складання програми розвитку для дітей, у яких наявна затримка психічного розвитку	Розробка рекомендацій
8	Складання програми розвитку для дітей, у яких наявна розумова відсталість	Доповідь, реферат
9	Складання програми психокорекції для дітей з церебральним паралічем. Складання словника термінів з курсу.	

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Доповіді, презентації студентів на лабораторних заняттях, виконання ІНДЗ, двох МКР (тестовий контроль знань студентів).

Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації, конспектування першоджерел, ведення психологічних тематичних словників, здійснення самодіагностики, підбір методик.

Матеріали для тестового контролю

1. Часом виникнення патопсихології вважають:

- А Кінець 19 століття
- Б Початок 20 століття
- В. Середина 20 століття

2. Засновником патопсихології вважають:

- А Павлова І.П.
- Б Сеченова І.М.
- В Бехтерева В.М.
- Г.С.Корсакова

3. Предметом патопсихології вважають:

- А Розлади свідомості
- Б Розлади самосвідомості
- В Розлади психічних процесів
- Г Розлади поведінкових реакцій

4. Демонологічна епоха розвитку патопсихології тривала до:
- А Середньовіччя
 - Б Ренесансу
 - В Початку XX століття
5. Детермінантами психічних відхилень вважають:
- А Генетичні фактори та спадковість.
 - Б Особистісні особливості та стиль сімейного виховання.
 - В Соціально-психологічні особливості розвитку дитини та спадковість.
 - Г Дисгармонійні сімейні стосунки та патогенний вплив середовища.
6. Асоціативним експериментом називають процедуру:
- А Психотерапії невротичних станів
 - Б Діагностики розладів уваги
 - В Діагностики розладів мислення
 - Г Діагностику інтелектуальних здібностей
7. Методику Стенфорда-Біне використовують для діагностики:
- А Розладів мислення
 - Б Розладів пам'яті
 - В Розладів інтелектуального розвитку
 - Г Розладів уваги
8. Для дослідження уваги у патопсихологічному дослідженні використовують:
- А «Таблиці Шульте»
 - Б «Тест Роршака»
 - В «методика Мюнсберга»
 - Г «проби Ашафенбурга»
 - Д «Счет по Крепеліну»
9. Різноманітні неприємні відчуття в тілі, що складно піддаються опису називаються:
- А Для псевдо галюцинацій характерні:
 - Б Сприйняття реалістичних образів дійсності
 - В Сприйняття об'єктів, що не існують в реальному світі у певній площині
 - Г Голографічне сприйняття уявних образів
 - Д Сплющене сприйняття образів фантазування
10. Неврозом називається:
- А Порушення психічної діяльності, що викликане перенапруженням нервових

процесів в наслідок інтенсивного та/або довго тривалого стресу.

Б Порушення вищої нервової діяльності, що викликане перенапруженням нервових процесів в наслідок інтенсивного та/або довго тривалого стресу.

В Порушення особистісного розвитку, що викликане перенапруженням нервових процесів в наслідок інтенсивного та/або довго тривалого стресу

11. За І.Павловим існують такі основні види неврозів:

А Іпохондричний невроз.

Б Психастенія

В Неврастенія

Г Істеричний невроз

Д Невроз нав'язливих станів.

12. Хто з наведених вчених-психологів спеціалізувався на вивченні істерії:

А З.Фрейд.

Б К.Г.Юнг

В К.Роджерс

Г Я.Морено.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Форма підсумкового контролю – іспит.

Питання до іспиту

1. Проблема норми в патопсихології і суміжних науках.
2. Розвиток уявлень про норму в історичному аспекті.
3. Критерії відхилень від норми.
4. Показники нормального функціонування психіки.
5. Підходи до оцінки норми: соціальний, психологічний, психіатричний, етнокультуральний.
6. Підходи до оцінки норми: віковий, гендерний, професійний, феноменологічний.
7. Статистичний підхід до оцінки норми. Його достоїнства і вади.
8. Стани між нормою і патологією (акцентуація, девіації і ін.).
9. Психічна адаптація і дезадаптація.
10. Способи взаємодії індивіда і реальності.
11. Методи дослідження в патопсихології, їхня класифікація, особливості застосування.
12. Спостереження в процесі патопсихологічного обстеження.

13. Бесіда в процесі патопсихологічного обстеження.
14. Збір анамнезу, його значення.
15. Приладові психофізіологічні і апаратурні методики в патопсихології.
16. Використовування тестів-опитувальників і проєктивних методів в патопсихології.
17. Патопсихологічний експеримент.
18. Особливості проведення патопсихологічного експерименту.
19. Аналіз і інтерпретація даних патопсихологічного експерименту.
20. Значення патопсихологічних досліджень для психіатрії.
21. Значення патопсихологічних досліджень для загальної психології.
22. Порушення відчуття. Їхня класифікація, чинники, що впливають на виникнення.
23. Види патопсихологічних розладів при порушеннях сприйняття і їхнє патопсихологічне обґрунтування.
24. Психологія і патопсихологія уваги.
25. Класифікація порушень уваги.
26. Кількісні порушення пам'яті (амнезія, гіпермнезія, гіпомнезія)
27. Якісні порушення пам'яті – парамнезії (дежавю, конфабуляції, псевдоремінісценції).
28. Психологічний аспект порушень пам'яті: безпосередньої пам'яті, динаміки мнестичної діяльності, опосередкованої пам'яті, мотиваційного компоненту пам'яті.
29. Особливості порушення пам'яті при психічних захворюваннях органічного генезу.
30. Розвиток мислення в онтогенезі і його види.
31. Клінічна і психологічна феноменологія порушень мислення, основні критерії їх диференціації.
32. Сучасні психологічні концепції про механізми порушень мислення.
33. Клінічна і психологічна феноменологія порушень мислення.
34. Порушення операціонального аспекту мислення.
35. Порушення особистісного компоненту мислення.
36. Порушення динаміки діяльності мислення.
37. Порушення процесу саморегуляції пізнавальної діяльності.
38. Характеристика патопсихологічної структури порушень мислення при психічних захворюваннях (шизофренії, епілепсії, енцефаліті, деменції).
39. Розлади мовлення (афазії, дизартрії, мутизм).
40. Проблема співвідношення клінічної і психологічної феноменології особистісних розладів при

психічних захворюваннях.

41. Патопсихологічні прояви порушень особистості.
42. Патопсихологічний підхід до вивчення особистісних порушень: методологічні передумови і основні принципи аналізу.
43. Порушення структури ієрархії мотивів.
44. Формування патологічних потреб і мотивів.
45. Порушення смислоутворення.
46. Порушення саморегуляції і опосередкування.
47. Порушення критичності і спонтанності поведінки.
48. Порушення формування характерологічних особливостей особистості.
49. Поняття свідомості у філософії, психології і психіатрії.
50. Поняття «ясної» і «потьмареної» свідомості.
51. «Змінені» стани свідомості.
52. Психологічна характеристика окремих видів порушення свідомості.
53. Порушення самосвідомості, їхнє місце в загальній картині порушень психічної діяльності.
54. Проблема несвідомого в патопсихології.
55. Роль взаємодії свідомості і несвідомого у формуванні психічної патології.
56. Методи дослідження порушень особистості в патопсихології.
57. Методи дослідження порушень свідомості і самосвідомості в патопсихології.
58. Методи вивчення несвідомого і їхнє застосування в патопсихології.
59. Предмет, завдання і методи спеціальної психології.
60. Загальні і специфічні закономірності психічного розвитку.
61. Динаміка психічного розвитку в умовах недостатності функцій
62. Адаптація. Корекція та компенсація функцій.
63. Психодіагностика порушень розвитку у дітей.
64. Психологічна служба в спеціальних (корекційних) освітніх установах
65. Затримка психічного розвитку в дошкільному віці.
66. Особливості мовного розвитку.
67. Ігрова діяльність. Сенсорно-перцептивні функції.
68. Діти із затримкою психічного розвитку в шкільному віці. Визначення поняття.
69. Причини порушень інтелектуального розвитку у дітей.
70. Соціально-педагогічні умови життя дітей з розумовою відсталістю на сучасному етапі розвитку суспільства.

71. Сурдопсихологія як розділ спеціальної психології.
72. Причини порушень слуху. Діти з порушеннями слуху. Предмет і завдання сурдопсихології.
73. Методи сурдопсихології.
74. Взаємозв'язок сурдопсихології і сурдопедагогіки. Значення сурдопсихології для інших галузей психології.
75. Психічний розвиток глухих дітей у дошкільному віці.
76. Психічний розвиток глухої дитини в старшому дошкільному віці.
77. Характеристика психічного розвитку глухих дітей у шкільному віці.
78. Особливості психічного розвитку глухих дітей, що мають інші первинні порушення розвитку.
79. Тифлопсихологія як наука про закономірності психічного розвитку сліпих та слабозорих .
80. Вікові особливості психічного розвитку дітей з порушенням зору від дитинства до шкільного віку.
81. Особистість і особливості її розвитку при порушеннях зору.
82. Особливості пізнавальної діяльності у дітей з порушенням зору.
83. Розвиток зорового сприйняття сліпих із залишковим зором і використання його в процесі навчання.
84. Просторові уявлення і просторове орієнтування сліпих і слабозорих.
85. Емоційно-вольова сфера при порушеннях зору. Особливості емоцій і почуттів у сліпих
86. Психічний розвиток при дитячому церебральному паралічі.
87. Олігофренія у дітей з церебральним паралічем.
88. Нейроонтогенетичний підхід до діагностики та корекції рухових і мовних порушень у дітей з церебральним паралічем.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Вимоги до знань та умінь студентів	Максимальна кількість балів, оцінка за шкалою ECTS
------------------------------------	--

Повно й ґрунтовно володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого. Простежувався зв'язок теоретичного матеріалу з практикою.	А: 90 – 100 б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого.	В: 80 – 89 б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом. Проте відсутня логічна послідовність у викладі матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	С: 70 – 79 б.
Знання модулів передаються зазубреними з підручників (з конспекту) фразами. Відсутня логічна послідовність у викладі навчального матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	Д: 65 – 69 б.
Знання модуля передаються тільки за допомогою певних питань з боку викладача.	Е: 60 – 69 б.

Розрахунок максимальної кількості балів, що присвоюються студентам

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
Робота на семінарському (практичному) занятті (в тому числі доповідь, виступ, повідомлення, участь у дискусії)	4	4	16
ІНДЗ	24	1	24
Модульна контрольна робота	10	2	20
максимальна кількість балів			60

40 балів – за екзамен

Разом за курс: 60 б. + 40 б. = 100 б.

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу Базові

1. Бочелюк, В. Й. Психологія людини з обмеженими можливостями :навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2011. 264 с.
2. Глоба О. П. Регіональне реабілітаційне середовище як фактор соціалізації дітей і молоді з обмеженими психофізичними можливостями: монографія. Краматорськ: ДДМА. 2011. 348с.
3. Гріньова О.М., Терещенко Л.А. Дитяча психодіагностика: навчально методичний посібник. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015. 227 с.
4. Дегтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навчальний посібник. Суми :Університетська книга, 2013. 301 с
5. Єжова Т. Є. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю :навч. посіб. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. 284 с.
6. Зейгарник Б. В. Патопсихологія: навч.посібн. [для студ. внз] Київ :Главник, 2010. 364 с.
7. Максимова Н.Ю., Мілютіна К.Л., Піскун В.М. Основи дитячої патопсихології. Київ, 1996. 158 с.
8. Мельник А. П. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики :навч.-метод. посіб. / уклад. Антоній Петрович Мельник, Людмила Іванівна Магдисюк, Тамара Іванівна Дучимінська. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 152 с.
9. Патопсихологія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / укладач І.А. Мартинюк. Гусятин. 2006. 204 с.
10. Савенкова І.І. Навчально-методичний посібник «Патопсихологія». Миколаїв, 2017. 158 с
11. Сербова О. В. Соціально-психологічна реабілітація дітей з порушеннями психофізичного розвитку: навчальний посібник. К: Талком, 2018. 274 с.
12. Шкарлатюк К. Патопсихологія. Луцьк :ВежаДрук, 2022. 155 с.

Додаткові:

1. Горещька О. Геронтопсихологія: навчальний посібник для студентів спеціальності 053 Психологія Х. : Вид-во Іванченка І. С, 2017. 210 с.
2. Капська А. Й. Соціальна робота: технологічний аспект: навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 352 с.
3. Карпенко Н.В. Діагностика психічного розвитку дитини в роботі педагога (вчителя, вихователя): навч. посібник. 2-е вид. К.: Каравела, 2010. 248 с.
4. Крамченко В. Психодіагностика розвитку дошкільника: ранній та молодший дошкільний вік. Х.:Ранок, 2013. 160 с.
5. Манова-Томова В. Психологічна діагностика раннього віку. К.: Вища школа, 1978. 167 с.
6. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників / за ред. Н.М. Стадненко, Т.Д. Іляшенко, Л.В. Борщевської, А.Г. Обухівської. Київ, 1998. 238 с.
7. Реабілітаційний супровід навчання неповносправних дітей: методичний посібник / А. Луговський, М. Сварник, О. Падалка. Львів: Колесо, 2008. 144 с.
8. Терлецька Л. Г. Психологія здоров'я особистості: технологія психосинтезу: навч. посіб. дл студ. ВНЗ напряму підгот. 8.040101 (магістр), спец.«Психологія особистості» К.: Слово, 2016. 152 с.
9. Терлецька Л.Г. Тілесно-орієнтований тренінг. К.: Слово, 2016. 104 с.
10. Шевцов А. Г. Методичні основи організації соціальної реабілітації дітей з інвалідністю. К.: Здоров'я, 2004. 240 с.

Інформаційні ресурси

11. <https://mon.gov.ua/ua> – сайт Міністерства освіти і науки України.
12. <https://lib.npu.edu.ua/> – бібліотека НПУ імені М.П.Драгоманова.
13. <http://dnpb.gov.ua/ua/> - Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського.
14. <http://nbuv.gov.ua/node/554> – електронні інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського.

VI. Навчально-методична карта дисципліни

Всього - 98 год., лекції – 9 год., лабораторні – 10 год., практичні(семінарські) – 11 год., самост. роб. – 50 год.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Модулі	Змістовий модуль 1. Загальні основи патопсихології та види розладів психіки за сферами.					Змістовий модуль 2. Спеціальна психологія			
Лекції	06.09	12.09	13.09	19.09	20.09	26.09	27.09	03.10	10.10
Теми лекцій	Предмет і завдання патопсихології. Її місце в системі психологічних наук. Принципи побудови та методи патопсихологічної діагностики.	Проблема психічної норми та патології.	Порушення відчуття, сприйняття, уваги. Порушення пам'яті	Порушення мислення та мовлення	Порушення особистості, свідомості та самосвідомості	Причини та фактори дитячої невротизації. Системні неврози.	Діти з затримкою психічного розвитку. Діти з розумовою відсталістю	Діти з порушеннями слуху та зору	Діти з церебральним паралічем
Лабораторні заняття	10.10	17.10				24.10	31.10		07.11
Практичні (семінарські)			16.09	23.09	30.09		07.10	14.10	21.10
Самостійна робота	Підготовка реферату/презентацій, перегляд рекомендованих фільмів, опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до дискусій та модульних контролів.								
Поточний контроль	Участь в дискусіях та обговоренні рекомендованих для перегляду фільмів та опрацьованих джерел.								
Підсумковий контроль	Екзамен								